

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

Urejuje uredniški odbor:
predsednik Marjan Bizovičar,
člani: Vida Detiček,
Anica Klajnsšek, Anton Kozoderc,
Ivan Mazera, Franc Meško,
Simon Pešec, Ivan Tušek,
Franc Vrlič, Mirko Zupančič

Odgovorni urednik:
Inž. Stane Tonejc

Naslov uredništva:
Aluminij Kidričevo

Tekoči račun pri NB Ptuj
604-19-1-320

Telefon 23-12/211

Rokopisov ne vračamo

Tisk: tiskarna časopisnega
podjetja »Mariborski tisk«
Maribor

Letna konferenca ZKS TGA

Zadnjo soboto v januarju so člani ZK našega podjetja izkoristili za svoj obračun dela v preteklem mandatnem obdobju. Na letni konferenci so bili med drugimi tudi član CK ZKS Leopold Krese, član OK ZKS Tine Zorič, dipl. inž., člana obč. komiteja ZKS Ptuj Tone Žagar in Jože Fridl, predsednica občinske skupščine Ptuj Lojzka Stropnikova, republiški poslanec v gospodarskem zboru Bogo Tomše, dipl. inž., ter predstavniki tovarniških komitejev iz ZK »Impola« in tovarne dušika Ruše.

Predvsem je pomembno obdobje, v katerem se je konferenca vršila. V tem času zaključujemo nekaj važnejših akcij, kot so: sprejem statuta podjetja, prehod na 42-urni delovni teden itd. Obenem pa se pričinja razprave o metodah dela organizacij in članov ZK. V teh razpravah, ki bodo obenem pripravila za 8. kongres ZKJ se želi temeljito pregledati dosedanje delo in uspehi ZK. Del konference je bil zato posvečen tej temi, predvsem pa vprašanju odnosa oziroma statusa tovarniškega komiteja do OO ZK.

Nedvomno najvažnejše vprašanje je bilo izvajanje stališč VII. kongresa ZKJ in pa predvsem III. plenuma CK ZKJ. Zato se je poročilo TK lotilo predvsem dveh vprašanj:

1. Kaj predstavlja OO ZK v današnjih pogojih socialističnega razvoja v celotnem mehanizmu družbenega dela? in

2. Kaj predstavlja vsak član ZK v tem mehanizmu?

Dejansko sta ti dve vprašanji med seboj tako tesno povezani, da že z odrejanjem npr. statusa člana ZK kot aktivnega družbeno-političnega delavca, ki z močjo temeljito proučenih argumentov in prepričevanja predstavlja subjektivno silo, lahko takoj odredimo vlogo tudi osnovnim organizacijam in ostalim forumom ZK. Današnja stopnja družbenega razvoja ne dvoumno zahteva dosledno izvajanje stališč predvsem II. plenuma CK ZKJ. Široka decentralizacija, uvajanje čim neposrednejšega delavskega in družbenega upravljanja in čim popolnejša demokratizacija vsega družbenega dela, ne prenaša več samo formalnih avtoritet in komandiranja. Zato se je popolnoma upravičeno ZK odrekla vlogi foruma za operativno reševanje in odločanje o vseh vprašanjih, kot je to bilo morda potrebno v NOB in še delno v dobi administrativnega vodenja države. Iz takega foruma mora postati in je večji del že postala zveza naprednih, razgledanih in družbeno aktivnih političnih delavcev, katerih glavna naloga je delovanje in posredovanje najnaprednejših stališč v organih upravljanja, družbeno-političnih organizacijah itd. Zaradi tega tudi ni glavna dejavnost komunistične sodelovati na sestanku osnovne organizacije, čeprav je tudi to neobhodno potrebno. OO mora predstavljati samo mesto, kjer se vsi člani ZK z določene področja dogovorijo, izmenjajo izkušnje in se na ta način pripravijo za delovanje na drugih področjih.

TEŽIŠČE DELA PRENESTI V OSNOVNE ORGANIZACIJE

V praksi pa se čestokrat srečamo s pojavom, ki je v bistvu nenormalen. V zadnjem času vedno ugotavljamo, da vodstva ZK delajo dobro in so aktivna, OO pa so pasivne. V bistvu gre za to, da smo smatrali, da mora vodstvo obravnavati vse in o vsem dati svojo sodbo, namesto

nov ZK. To je napačno pojmovanje načela demokratičnega centralizma oziroma nepravilno poenostavljanje tega principa. Čestokrat se namreč dogaja, da se člani ZK obvesti o nekem sklepu kateregakoli foruma, jih opozori na partijsko disciplino in jim potem prepusti izvajanje. Takšna metoda vsekakor ne bo dala najracionalnejših rezultatov. Načelo demokratičnega centralizma zahteva namreč upoštevanje čim več mnenj, temeljito argumentacijo slehernega stališča in šele potem dogovor za skupno stališče. Le na ta način bomo dosegli, da se bodo člani ZK zavestno zavzemali za takšno stališče, in šele takrat bo njihova aktivnost pogojevala najboljše rezultate. Iz tega zo- pet izhaja, da se morajo komunisti več dogovarjati, več raz-

ostalim komunistom, saj bi sicer to lahko vodilo v tehnokratizem in ozkost.

Navedene slabosti pri našem delu so samo ovira, da rezultati niso še boljši in jih je tudi zato potrebno odkrivati in odpravljati.

Vseh teh pojavov pa ne gre posploševati, saj so uspehi, ki so bili doseženi, vidni. Določen napredek, predvsem vsebinski, je bil dosežen pri delu organov upravljanja. Predvsem delo osrednjih organov upravljanja je bilo temeljitejše in se je večje število članov kolektiva aktivno angažiralo pri reševanju vsakdanje problematike poslovanja podjetja. Vsekakor imajo pri tem pomemben delež člani ZK. V preteklem letu je bilo uspešno izvedenih tudi nekaj akcij. Predvsem so bili člani ZK aktivni pri pripravah in izvedbi volitev v zvezno, republiško in občinsko skupščino.

kadrov pa se naše gospodarstvo ne bo moglo dvigniti iz dosedanje primitivnosti, ki je v primerjavi z napredkom razvitejših gospodarstev čedalje očitnejša.

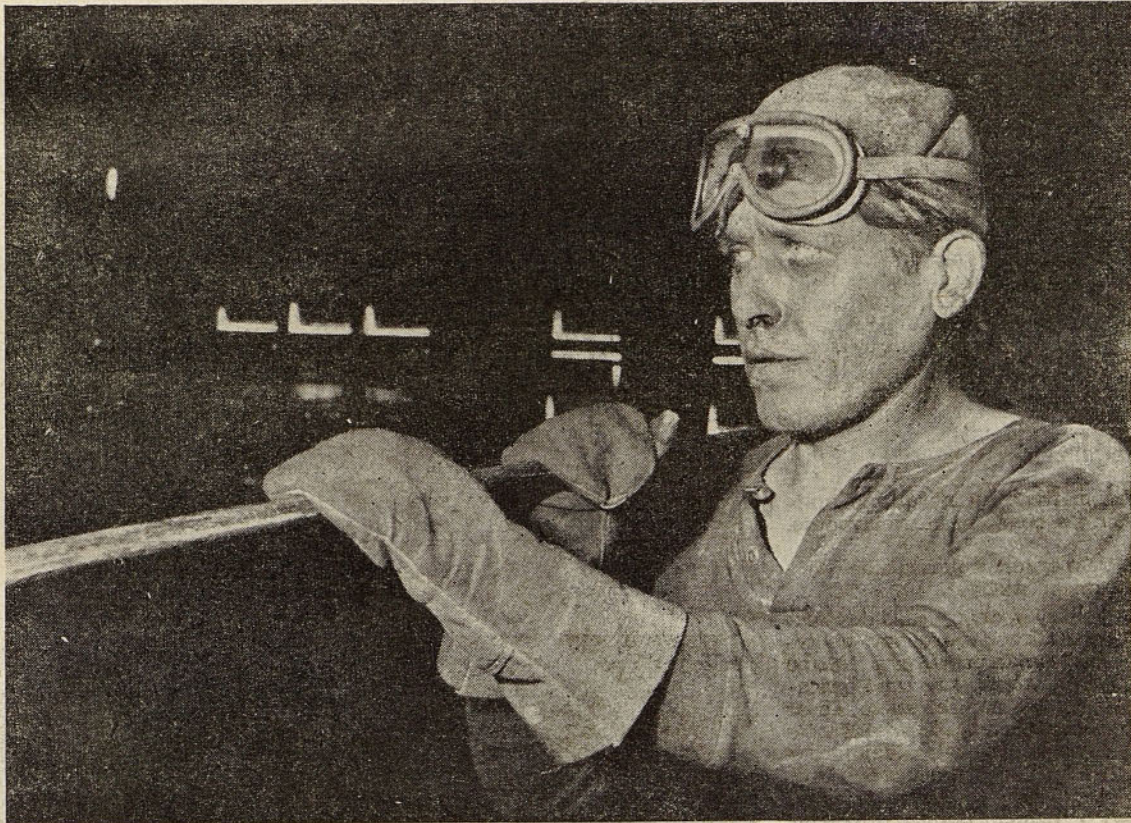
Prav zaradi takšnega razvoja se mnogokrat tudi dvig produktivnosti prestavi na večjo fizično angažiranje proizvajalcev. Glavne oblike dviga produktivnosti in s tem tudi napredka moramo iskati med uvajanjem modernejših in temeljitejših organizacij dela, uvajanjem modernejših tehnologij in naprav itd. Šele potem bomo lahko govorili o osvobajanju človeka in njegovem duhovnem napredku. Za vse to pa je potreben visoko izbržen kader in zato je pridobivanje čim kvalitetnejšega kadra in čim več kadra stalna naloga.

Konferenca je obravnavala stanje kadrov, izobraževanje, štipendiranje, izreden študij itd. Ugotovljene so bile nekatere prav osnovne pomanjkljivosti. Podjetje nima nobenega plana kadrov. Prav tako nima izdelanih profilov za osnovne poklice v podjetju. Podjetje nima izdelanega plana izobraževanja in s potrebnimi profili usklajenih učnih načrtov. Sedanje izobraževanje v našem izobraževalnem centru temelji v glavnem na pridobivanju formalne kvalifikacije, namesto da bi se specializiralo za potrebe delovnih mest.

Pri primerjanju predvidenega kvalifikacijskega sestava, ki je zapisan v pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov, in pa dejanske izobrazbe ljudi, ki ta mesta zasedajo, lahko ugotovimo veliko neskladje. Na mnogih delovnih mestih že več let delajo ljudje, ki nimajo predpisane izobrazbe, zato lahko upravičeno dvomimo v realnost predvidene izobrazbe. Eden glavnih razlogov za to je bilo neupravičeno forsiranje višje kvalifikacije, kot je bila dejansko potrebna, zato da so bili lahko osebni dohodki višji. Zato bo nujno potrebno vskladiti potrebe po kvalifikacijah s potrebami, ki jih narekuje naš tehnološki proces in pa naš nadaljnji razvoj, ter šele na osnovi tega pametno in racionalno planirati potrebe po izobraževanju in po kadrih. Tako korigirane potrebe delovnih mest po kvalifikacijah pa moramo tudi čim temeljiteje zadovoljevati.

Določeno stimulacijo je potrebno dati tudi izobrazbi našega proizvajalca. Poudarjeno je bilo, naj bi v načela naše delitve vključili tudi postavko dejanske izobrazbe v sklopu osnovne postavke, ki naj bi določila razmerja med proizvajalci. S tem bi se pri ohranjenem principu delitve osebnih dohodkov po vloženem delu odpravile neložne »uravnilovke« različnih kvalifikacij na istih delovnih mestih, ki so bile skrajno nesposobne za strokovni napredek naših proizvajalcev. Izraženo je bilo mnenje, da je pri delu, kjer se meri skupni učinek določene skupine ljudi, po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naš proizvajalec

Dragiša Modrinjak

KADROVSKO VPRAŠANJE, IZOBRAŽEVANJE, STIPENDIRANJE

Ena osrednjih tem letne konference je bila kadrovska politika v podjetju. O kadrovski politiki je bilo v zadnjem času že toliko povedano, da je dejansko ustvarjen vtis, da gre za trenutno kampanjo.

Na vsak način je kampanjsko delo prav pri kadrovanju nevzdržno. Gre predvsem za to, da je stihijsko reguliranje naših sistemov izobraževanja, finansiranja šolstva, štipendiranja in tudi racionalnega razvrščanja in angažiranje kadra pripeljalo naše gospodarstvo v skoraj nemogoč položaj. Ze mnogokrat je bila dokazana resnica, da pogojuje napredek med ostalimi tudi višja raven proizvajalcev. Brez

da bi bila vodstva samo organizator in koordinator političnega dela v OO. Vsekakor se mora težišče dela v ZK prenesti v OO. Ker bodo le tako angažirani vsi komunisti. Na konferenci je bilo očitno, da je bilo delo TK v preteklem letu dokaj dognano, motilo nas je samo dejstvo, da so prav zaradi tega OO stagnirale. Sicer je prav, da je forum, ki povezuje preko OO vse komuniste v podjetju, vedno na tekočem in da daje svojo oceno pojavov in dogodkov, ki so pomembni ne samo za vse podjetje, ampak tudi za posamezne komuniste in OO. Vendar bi morale o teh stvareh predvsem razpravljati OO in biti tudi seznanjene s stališčem komiteja. Obravnavan je bil tudi pojav, ki je lahko zelo škodljiv in vodi do skrajne pasivizacije čla-

pravljati, skratka, za uspešno in zavestno delovanje vsakega člana ZK je potrebno, da se predvsem čim več posvetuje v svoji OO. Zaradi tega morajo OO postati mesto, kjer bodo komunisti formirali svoje stališče na podlagi skupnega dogovora in v skladu s programom in statutom ZK. Glavno torišče njegovega delovanja kot družbeno političnega delavca pa so potem ostale oblike družbenega delovanja. Podobno vlogo kot OO lahko prevzamejo tudi druge oblike organiziranega dogovarjanja komunistov. Predvsem se v zadnjem času uveljavljajo razni aktivni komunistov po področjih njihove dejavnosti. Na ta način postane razprava bolj kvalificirana in racionalna. Vsekakor morajo biti zaključki takšnih posvetov posredovani

PRIPRAVE ZA LETNE OBČNE ZBORE SINDIKATA

Obdobje enega leta je časovno obdobje, v katerem lahko naredimo mnogo ali nasprotno temu zelo malo. Napačno bi bilo, če sindikalni aktivni po preteku mandatnega obdobja ne bi analizirali svojega dela in s tem zaključili svojo obvezo do kolektiva.

Letni občni zbori so več kot vsakdanja razprava o problemih; so tribuna široke demokracije našega družbenega življenja. Vodstva sindikalnih aktivov morajo članstvu dati v razpravo in v oceno svoje enoletno delo ter upoštevati podane predloge za bodoče delo. Razen tega so občni zbori čas, ko mora članstvo izvoliti vodstvo svoje organizacije, ki bo zmožno in hotelo organizirati politično-družbeno dejavnost na svojem območju v takšnem obsegu, da bo zadovoljevalo potrebe kolektiva. Želja vseh nas je, da bi z letnimi občnimi zbori utrdili dobre lastnosti naše dejavnosti in odstranili napake, ki so nam večkrat zatemnile uspeh vztrajnega dela. Če upoštevamo, da je za nami obdobje vsestranskih sprememb in da se bodo te spremembe v prihodnem mandatnem obdobju stopnjevale v še večji meri, potem nam je največja naloga, pripraviti letne občne zborne na taki ravni, da bodo odraz dosedanjega dela in iniciativa za bodoče delo.

KAKO PRIPRAVITI OBČNE ZBORE

Uspeh letnega občnega zbora je v veliki meri odvisen od tega,

(Nadaljevanje s 1. strani)

goj za boljše delo predvsem temeljito poznavanje dela. Tega pa lahko v principu zagotovi samo strokovno izpopolnjevanje oziroma izobraževanje. Posebej je bilo poudarjeno, da bi bilo potrebno nuditi več pomoči članom kolektiva, ki se izobražujejo izven našega podjetja v raznih šolah za izobraževanje odraslih. Še posebej pa bi kazalo dajati perspektivnim članom kolektiva štipendije za redni študij, ker bi vedeli, koga štipendiramo in kaj lahko od nje pričakujemo.

V poročilu TK je bilo tudi temeljito obdelano dosedanje nagrajevanje in načela, ki naj bi jih uveljavili v novih pravilnikih o delitvi čistega in osebnih dohodkov. Na sami konferenci, žal, o tem ni bilo mnogo govora, čeprav je nagrajevanje in delitev eno najvažnejših vprašanj, ki ima izrazito politično-sociološko obeležje. Zato bodo morale OO ZK kakor tudi vse ostale družbeno-politične organizacije ta načela temeljito proučiti in dopolniti.

Na konferenci je tekla razprava tudi o statutu, ideološkem izobraževanju, delu organov upravljanja in družbeno političnih organizacij. Na kraju je konferenca sprejela osnutek zaključkov, ki bodo končno formulirani v teh dneh in dostavljeni OO. Obenem bo izdelan predlog programa dela za prihodnje obdobje, v katerem bodo prav tako razpravljale OO in sprejele svoje programe dela. Programi dela bodo predvsem morali zagotoviti trajno aktivnost ZK pri formiranju članov ZK in napredne in idejno čvrste politične delavce. Prav tako bodo morali zagotoviti nadaljnji razvoj organizacije ZK kot napredne subjektivne sile, ki naj daje ton celotnemu našemu socialističnemu razvoju. Idejno usmerjevalna vloga ZK se mora še temeljiteje uveljaviti v našem družbenem razvoju predvsem s poslušom za družbeno analizo, ki jo z dognano kreativno akcijo uveljavlja v vse družbene procese, ki pomenijo napredek. Obenem pa se mora nenehno v principu odrekati raznim tehnokratskim, formalistično-humanističnim težnjam ter jih pobijati z objektivno najracionalnejšimi sredstvi.

Martin Učakar

kako pripravimo poročilo, in od tega, kakšne so splošne priprave. Iz dosedanjega dela lahko ugotovimo, da so občni zbori uspeli v tistih obratih, kjer so priprave opravili na širši osnovi, kar pomeni, da je v pripravah sodelovalo večje število članstva in ne le vodstvo sindikalnega aktiva.

V naših aktivih so izvoljene komisije za vsa področja našega kolektivnega življenja. Te komisije lahko natančno nakažejo, kakšen naj je način dela, da bo v korist neposrednemu proizvajalcu in našem hotenju po hitrejšem napredku.

Nujno je posvetovati se z vodstvi obratov, osnovnimi organizacijami ZK ter s sveti organov delavskega samoupravljanja. Na teh posvetovanjih lahko analiziramo naše proizvodne uspehe, težave pri delu in predloge proizvajalcev.

Razen teh osnovnih priprav je neobhodno potrebno sklicati množični sestanek članstva ter se s članstvom odkritosrčno pogovoriti o njihovem mišljenju in o načinu dosedanjega dela. Za te sestanke je potrebno pripraviti posebno kratka in jedrnata poročila, ki naj nakažejo smer razprave in podajo morebitne predloge in priporočila. Mišljenje in razprava članstva na teh sestankih morata služiti vodstvom sindikalnih aktivov kot snov za poročilo, ki ga bodo prebrali na letnem občnem zboru.

KAJ NAJ ZAJAME LETNO POROČILO

Proizvodnja

V preteklem letu smo začeli proizvajati s povečanimi in na novo vgrajenimi kapacitetami. Ne glede na to, v kolikšni meri je izvedena rekonstrukcija v posameznih obratih, vpliva povečanje proizvodnje enega obrata na kapacitete in tehnološke posege drugega obrata. Avtomatizacija posameznih obratov je zahtevala nove posege in drugačno delo delavcev, ki so zaposleni na teh delovnih mestih. Ali smo bili pripravljene na ta korak in kaj bi lahko naredili, da bi proizvodnja potekala nemoteno, kako naj delamo v tem letu, da bi dosegali čim večje uspehe. Ob ravnavati bi bilo treba vse tisto, kar je onemogočalo izkoriščanje vgrajene zmogljivosti do podane možnosti. V proizvodnji se pojavljajo iz dneva v dan nove naloge, ki so pa karakteristične za posamezne obrate in jih bo potrebno obravnavati v obratih, v katerih pridejo do izraza. Skratka, obravnavajmo vse tisto, kar je pozitivno ali negativno vplivalo na obseg naše proizvodnje.

Delo organov delavskega samoupravljanja

Izkušnje potrjujejo, da s samo decentralizacijo organov delavskega samoupravljanja nismo dosegli tistega, kar smo pričakovali. Gre namreč za to, da se posamezni sveti PE in EE niso aktivno vključevali v delo organov delavskega samoupravljanja. Ker so težave pri delu teh organov v vsakem obratu drugačne, je prav, da jih sindikalni aktiv obravnava za svoje področje s temeljito analizo ter poda predlog za spremembe, ki bi vplivale na delo. Možen je predlog za reorganizacijo na določenem območju, ki se potem mora pozitivno odražati v delu v bodočem mandatnem obdobju. Vsekakor se moramo zavedati pri obravnavi tega vprašanja, da je sindikalna organizacija največ delala za decentralizacijo teh organov in da je dolžna iskati nadaljnje oblike dela, da bi prišli naši organi delavskega samoupravljanja do popolne veljave.

Strokovno izobraževanje

Predvsem moramo misliti pri obravnavi tega vprašanja na izobraževanje za naša delovna mesta. Način izobraževanja se iz leta v leto spreminja po obliki in metodi. Specializacija naših delavcev za posamezna delovna mesta je značilna oblika izobraževanja za naše podjetje. Ker je

to ena od osnovnih načinov izobraževanja našega kadra, moramo o tem razpravljati in posvetiti temu vprašanju več pozornosti kot kdajkoli prej. Ne bi bilo odveč, če bi sindikalni aktivni analizirali vzrok, zakaj ni dovolj odziva za izobraževanje. V našem podjetju posvečamo precej pozornosti tudi za osnovno izobraževanje, brez katerega si je težko zamisliti proizvajalca v avtomatiziranjem podjetju, kot je naše.

Če bodo sindikalni aktivni temu vprašanju posvetili dovolj pozornosti in s članstvom o tem razpravljali, lahko pričakujemo lep uspeh na tem področju. Še več. Možna je sugestija s strani članstva, kako bi se naj izobraževanje nadaljevalo, da se bi čimbolj približalo našim potrebam in zmožnostim širokemu krogu naših delavcev.

Omenimo tudi izobraževanje v centrih za izobraževanje izven našega podjetja. Delavci se v teh centrih izobražujejo na lastno iniciativo in dosegajo lepe uspehe.

Higiensko tehnična varnost

Temu vprašanju doslej nismo posvečali dovolj pozornosti, kljub temu da vemo, da je varnost pri delu in zdravje našega proizvajalca eden od osnovnih pogojev za nemoteno delo. Avtomatizacija je odpravila vrsto pomankljivosti v zaščiti na delovnih mestih, ne pozabimo pa, da se z avtomatizacijo pojavljajo drugačni problemi, ki so lahko bolj pereči kot prejšnji.

Naše podjetje daje ogromna sredstva za higiensko tehnično varnost pri delu in je vprašanje, ali je potrebno ta sredstva še iz leta v leto povečevati, jih koristiti na tak ali drugačen, morda boljše način.

Poročila higiensko tehnične in varnostne službe opozarjajo, da je dosti izostankov zaradi nepravilnega načina dela in slabe organizacije dela. Razen teh je tudi precej nevarnosti, pri katerih upoštevamo osebni faktor: nepazljivost pri delu, kršenje higiensko in tehnično varnostnih predpisov, neznanje itd.

Sindikalni aktivni ne morajo mimo tega, da ne bi skušali najti rešitev za ta problem in se s članstvom o tem podrobno pogovoriti. Vzrokov nekaj nesreč moramo iskati v nedisciplini, vendar je ta vzrok omejen na minimum in ne predstavlja resnejši problem pri obravnavi varnosti pri delu.

Rekreacija in počitniški dom

Vprašanje rekreacije in njena organizacija je v našem podjetju

kamen spotike, o katerem dosti razpravljamo in si, kakor vse kaže, ne znamo dosti pomagati. Čutili smo ta problem že sedaj, še bolj pa ga bomo čutili odslej. Kako izkoristiti soboto in nedeljo oziroma druge proste dneve, ki smo si jih pridobili s prehodom na 42-urni teden. To vprašanje si postavlja večina članov kolektiva. Podanih je sicer več predlogov, ki sicer še niso realizirani, lahko pa bi se z malo boljše organizacijo.

Nekateri predlagajo premestitev naših weekend hišic iz Crivencev v bližnje kraje, ki bodo dosegljivi članstvu z manjšimi stroški. Res je, da je za dobro rekreacijo potrebno žrtvovati sredstva, ne bi pa to smelo vplivati na organizacijo dobre in koristne rekreacije. Člani kolektiva pričakujejo rešitev tega vprašanja in so prepričani, da bo ta problem rešen v kratkem.

Nič manjši problem ni vprašanje koriščenja počitniškega doma. Iz leta v leto ugotavljamo, da dajemo za počitniški dom precejšnja sredstva, vendar se člani kolektiva vse manj poslužujejo našega počitniškega doma. Ali smo prislunhili članstvu, ko je razpravljalo o tem, da cena, ki je veljala doslej, ni pristopna večini članov kolektiva in ali smo skušali najti način za rešitev tega problema? Sezona počitnic se hitro bliža. Treba bo nekaj ukreniti, da se število koristnikov poveča. Sindikalni aktivni naj to vprašanje obravnavajo, če je mogoče, pred letnimi občnimi zbori, na občnih zborih pa naj podajo konkretne predloge.

Organizacijsko vprašanje

Veliko je bilo že govora, da organizacijska oblika dela po naših aktivih ne ustreza potrebam. Kljub temu, da smo skušali to vprašanje rešiti na najboljše način, nismo dosegli zaželenega učinka. Res je, da so spremembe v organizacijski strukturi nastale s sprememba-

mi območij obratov (območja PE in EE), vendar ne moremo trditi, da je to vprašanje dokončno rešeno. Poglavitno je, kje se začnejo in kje nehajo pristojnosti osnovnih sindikalnih aktivov — sindikalnih pododborov. Čuti se potreba po konkretnih posegih vodstev sindikalnih pododborov, ki naj rešujejo vso problematiko na svojih območjih. Neizogibno je, da postavimo to vprašanje na letnih občnih zborih, ker bomo le tako zvedeli, kje so težave in kako bomo delali v bodoče. S takšnimi pripravami za delo in s takšno aktivnostjo bomo dosegli to, da ne bodo člani kolektiva postavljali vprašanje: »Kam in komu se naj obrnem, ko sem v težavnem položaju?«

Razen vseh teh zadev, ki jih je nakazal plenum našega sindikalnega aktiva, moramo misliti tudi na predstoječe volitve v organe delavskega samoupravljanja. Izvolili bomo svete ekonomskih enot, predlagali bomo kandidate za CDS in jih končno tudi volili. Najbolj demokratična oblika volitev bo, če bomo na letnih občnih zborih razpravljali o kandidatih, ki bodo zmožni prenašati breme odgovornosti pred celotnim kolektivom. Zavedajoč se dvoletne mandatne dobe teh organov je nujno, da izvolimo najboljše.

V zadnji številki »Aluminija« je vsak član kolektiva prejel predlog statuta našega podjetja. Temu pravilniku, zakonu, ali kakorkoli ga že imenujemo, je posvečena pri izdelavi predloga velika pozornost. Članom kolektiva ne bo treba pojasnjevati, kakšno vlogo ima statut v podjetju, pač pa se bo treba pogovoriti, kako urejevati naše življenje, da bo v skladu s statutom.

Nakazane smernice naj služijo sindikalnim aktivom za priprave in izvedbo letnih občnih zborov, niso pa v teh zajeta vsa vprašanja, o katerih bodo potekale razprave in katera zahtevajo razpravo celotnega kolektiva. mi

ALUMINJASTA FOLIJA V OTROŠKI SPALNICI

Neka avstralska rodbina je prednosti aluminijaste folije prenesla tudi v spalnico otrok.

Ta družina priporoča aluminijasto folijo za zaščito žimnic pred močenjem otrok. Tako namočena folija razdeljuje tudi toploto termoforov po celi postelji. Poleg tega ovijejo s folijo tudi stekleničko za mleko, da dalj časa ohrani toploto! Končno se s trakovi folije, namočenimi na stolčku, igra otrok ure in ure. Mlade mamice, nabavite hitro folijo, dokler ne poide!

PRALNI STROJI

Prvovrstni stroj za pranje kuhinjske posode izdeluje znana švedska firma Electrolux, Ltd. povsem iz aluminija. Vsi deli so vroče emajlirani. Trajnost takega stroja je za 40% večja od običajnih strojev, ki so izdelani iz jekla in aluminija.

IZPUŠNI LONCI

Pričakujejo, da bodo izpušne lonce za avtomobile s cevmi vred v kratkem izdelovali iz aluminija. Ta lonec bo za okoli 40% lažji od dosedanje pravice.

Šopek s planin?

Ne, to ni šopek iz skalnih višin, temveč so se te bujne planike razcvetele v lončku v stanovanju Metoda Mohorja, trenerja mariborskih sabljačev, v Gosposki ulici v Mariboru

Foto: Jože Gal

Pridobivanje aluminija direktno iz boksita

Vsak, kdor pozna drago in zapleteno pot pridobivanja glinice in iz nje aluminija, se nujno vpraša, ali res ni nobene krajše poti, ali se res ne da pridobiti aluminij direktno iz boksita. Do nedavnega je bil odgovor na to vprašanje negativen, od leta 1960 pa so pričele prihajati prve vesti, da so Rusi, Kanadčani in Francozi razvili postopke za direktno pridobivanje aluminija iz boksita in so v te namene zgradili že tudi prve industrijske objekte.

Od odkritja modernega načina proizvodnje aluminija z elektrolizo glinice je bil razvoj aluminijske industrije v glavnem usmerjen k izboljšanju konstrukcije in povečanju dimenzij elektroliznih peči, k uporabi kontinuiranih Soederbergerjevih elektrod, k mehanizaciji in avtomatizaciji operacij za posluževanje elektroliznih peči in k spremembam v sestavi elektrolita. Bistvo procesa pa je ostalo neizpremenjeno in zato tudi z nadaljnjo modernizacijo in tehničnim razvojem elektroliznega načina pridobivanja aluminija ne moremo pričakovati velikih ekonomskih učinkov. Vzroki zato bi bili predvsem sledeči:

1. Največje elektrolizne peči imajo razmeroma malo moč (600–650 kW), moderne rudno-termične elektro peči pa imajo moč nekaj desetstisočev kW.

2. Potrebno je usmerjanje izmeničnega toka v istosmerni tok.

3. Pridobivanje čiste glinice zahteva drage in zapletene hidrometalurške in kemične procese.

4. Velika poraba dragih spojin fluorja.

Predlagani novi postopki gornjih pomanjkljivosti nimajo, zato so perspektivni in obetajo znatne ekonomske efekte v metalurgiji aluminija. Bistvo novih postopkov je v tem, da v rudi nahajajoče se aluminijeve spojine reduciramo z ogljikom v obločnih elektro pečeh in s tem dobimo Al-Si zlitine. Z zgoraj omenjenim elektrotermičnim procesom za pridobivanje aluminija in njegovih zlitin se pomenostavi proizvodna tehnologija, razširi se surovinska baza, ker lahko poleg boksita izkoriščamo še druge aluminijeve rude, važno je le, da vsebujejo zadosten odstotek alumosilikatov.

Ze v sredini prejšnjega stoletja, kasneje pa so še mnogokrat ponavljali poizkuse za redukcijo aluminija iz glinice z ogljikom. Pozitivnih rezultatov niso dosegli, ker so za produkt reakcije dobili gobasto maso, sestavljeno iz glinice, aluminijevega karbida in malih količin kovinskega aluminija. Ta masa se ni dala za nič porabiti. Nastajanje aluminijevega karbida je bila glavna ovira, katera ni dovoljevala, da bi se pridobil čisti aluminij. Raziskave so pokazale, da se lahko tej težavi izognemo tako, da istočasno z aluminijevimi oksidi reduciramo tudi okside drugih kovin. Prisotnost teh kovin v aluminiju znižuje topnost aluminijevega karbida v aluminiju, pri zadostni visoki koncentraciji teh kovin v aluminiju pa dobimo aluminijevo zlitino, katera je praktično brez karbida. Kot take dodatne kovine za izpodrivanje aluminijevega karbida lahko služijo železo, baker, največ pa se uporablja silicij.

Ruski strokovnjaki so izdelali dvostopenjski metalurški proces pridobivanja aluminijevih zlitin in kovinskega aluminija po elektrotermičnem postopku. V prvi stopnji se vrši redukcija prirodnih alumosilikatov na aluminij — silicijevo zlitino, katero imenujejo tudi prvična zlitina. V drugi stopnji pa to prvično zlitino predelajo v konstrukcijske aluminijske zlitine ali pa v tehnično čisti aluminij. Za izhodno surovino lahko uporabljamo skoraj vse naravne alumosilikate, kot so: kaolini, kianiti, andaluziti, silimaniti, korundi, diasponi, itd.; lahko pa tudi umetno pridobljene surovine, kot so: glinica, elektrokorund, aluminijeva žilindra itd. Za elektro termični postopek se torej lahko uporabi poljubna surovina, brez ozira na izvor ali mineraloški sestav. Zaradi čim višjega izplena aluminija pa je zaželjeno, da rudni vložek vsebuje okrog 65% aluminijevih

oksidov ter čim manj železovih in titanovih oksidov, ker poslednji vežejo aluminij v intermetalne spojine in je tako vezani aluminij izgubljen. Mnogo bolj pa vplivajo na potek taljenja in porabo električne energije ogljični materiali-reducenti. Pri tem je važnejša njihova elektroprevodnost, kot pa reduktivnost. Najbolj primerni so: rjavi in črni premog ter lesno oglje, vsi drugi pa po lastnostih precej zaostajajo. Elektrotermični proces poteka v obločnih elektropečeh z močjo 10 tisoč in več kW. Poizkusi so pokazali, da je specifična poraba elektrike manjša pri višjih močeh peči. Sam rudni vložek je sestavljen tako, da vsebuje prvična Al-Si zlitina 72% aluminija in 28% silicija. Pod takimi pogoji ni aluminijevega karbida v zlitini.

Prvično zlitino predelujejo v komercialne zlitine in tehnični aluminij na več načinov:

1. Prvično zlitino razredčijo s čistim aluminijem iz elektrolize do sestave silumina, t. j. do 12% Si. Tako se prihranijo znatne količine elektroliznega aluminija, nastali silumin pa je mnogo cenejši od tistega, kjer v čistem aluminiju talimo silicij.

2. Če se želi iz prvične zlitine dobiti tehnični aluminij, se ta zmeša s cinkom v razmerju 1:3 ali še več. Nastane cink-aluminijeva zlitina, vse ostale primesi, kot so Si, Fe, Ti, Ca pa splavajo v obliki aluminidov in silicidov na površino. Nastala cink-aluminijeva zlitina se ohladi na 450°C, nato se dekantira ali pa filtrira. Filtrat se destilira, cink izhlapi in se povrne v proces, aluminij pa gre v predelavo. Čistota aluminija zavisi od količine dodanega cinka in od temperature, pri kateri se je izvršila ločitev trde faze od tekoče faze.

3. Za pridobivanje čistega aluminija, se po cinkovi metodi pridobljenemu aluminiju naknadno še doda magnezij. S to rafinacijo dobimo čisti aluminij.

Kanadčani so zgradili obrat kapacitete 7000 ton aluminija na elektrotermičnem postopku preko subhalogenida aluminija. Subhalogenidi AlF in AlCl so pri temperaturi nad 600°C hlapni, pri nižjih temperaturah pa razpadejo z izločanjem čistega kovinskega aluminija. Pri tem postopku povzroča največ težav izdelava destilacijskih naprav, katere morajo delati kontinuirno, imeti veliko kapaciteto in bi

morale biti dovolj odporne proti kemijsko aktivnim subhalogenidom aluminija.

Francoški strokovnjaki so izdelali postopek karbotermične redukcije. Oni v prvi fazi s selektivno redukcijo boksita v elektro peči dobijo čisti korund, katerega v drugi fazi v elektro peči reducirajo z ogljikom; v prvi fazi tako izločajo nezaželjene primesi, druga faza pa predstavlja redukcijo aluminijevega oksida. Rezultat druge faze je mešanica aluminija in aluminijevega karbida v gobasti obliki. Pri primerni temperaturi in z dodatkom adekvatnih talil ločimo aluminij od karbida, katerega vračamo v proces. S tem postopkom pridobljeni aluminij je izredno čist.

Ker so vsi ti novi postopki patentirani in vemo o njih le nekaj skopih elementov, objavljenih v strokovnih revijah in knjigah, je danes še težko govoriti, kateri način je ekonomičnejši in ali bodo novi postopki izpodrinili klasično elektrolizo. Zanimivo je, da je tudi eden izmed največjih svetovnih proizvajalcev aluminija kompanija Kaiser Reynolds osvojila karbotermični postopek, polindustrijski obrat kapacitete 15.000 ton pa je postavila na Japonskem in ne v ZDA, kjer še nadalje izpopolnjuje klasični elektrolizni postopek z uvajanjem novih konstrukcijskih materialov za anodo in katodo. Katodno oblogo nadomeščajo z kovinsko oblogo, v anodo poleg železnih klinov vlagajo kot tokovodnike nove kovine, za nove kombina-

cije kopeli uporabljajo boride, nitride in karbide titana, cirkonija itd.

Kolikor je znano, so investicije za te nove postopke za eno tretjino nižje, stroški proizvodnje pa so odvisni od cene porabljenih surovin ter elektro energije. Pri enaki visoki porabi električne energije imajo novi postopki te prednosti pred klasično elektrolizo:

1. Pocenitev surovin in enostavnejša priprava surovin.

2. Znižanje porabe elektrod ob istočasni zamenjavi drage anodne mase s cenejšo maso, katero uporabljajo v rudno termičnih elektro pečeh.

3. Znižanje porabe spojin fluorja.

4. Uporaba močnih elektro peči, katere proizvajajo mnogo več v primerjavi z elektroliznimi pečmi.

Vse to dokazuje perspektivnost elektrotermičnih postopkov pridobivanja aluminija in njegovih zlitin. Ker poleg Američanov tudi vsi veliki evropski proizvajalci še nadalje gradijo in izpopolnjujejo nove elektrolize za klasični postopek pridobivanja aluminija iz glinice, zaenkrat izgleda, da karbotermični postopki še niso sposobni nadomestiti klasične elektrolize.

Vendar pa nadaljnji razvoj tehnike proizvodnje aluminija ne sme težiti samo k izpopolnjevanju pridobivanja aluminija z elektrolizo, ampak tudi k osvojitvi elektrotermičnih postopkov proizvodnje aluminija in njegovih zlitin v industrijskem obsegu.

Letovanje v letošnjem letu

Člani našega delovnega kolektiva so že planirali svoje redne letne dopuste, ne vedo še pa, kako jih bodo lahko izkoristili.

Upravni odbor počitniškega doma »Aluminij« je pričel razmišljati o uslugah, ki jih bo lahko nudil v tem letu počitniški dom članom kolektiva in njihovim svojcem. Na svoji seji dne 30. I. 1964 je med drugim razpravljal o informativnem poročilu upravnice počitniškega doma o poslovnih rezultatih v preteklem letu in o pripravah za letošnjo sezono. Pri tem je ugotovil, da se bo morala kalkulacijska cena v tem letu spremeniti, ker bodo v sezoni drugačne cene prehranskih artiklov. Cene sedaj še niso znane, zato upravni odbor ni izračunal nove kalkulacijske cene, ampak bo to mogoče narediti šele proti koncu tega meseca ali v začetku meseca marca.

Tov. Dragica Poprzan, upravna počitniškega doma, je ob-

vestila upravni odbor, da bo v bližnji bodočnosti moralo naše podjetje umakniti vikend hišice, ki so zraven našega počitniškega doma. To so ji namreč sporočili na občini v Crikvenici, ker bo preko tega zemljišča speljana nova pot. S tem, ko bi se pa umaknile vikend hišice, bi se zmogljivost počitniškega doma znatno zmanjšala, saj bi ostalo v sami zgradbi počitniškega doma le 7 sob z 21 posteljami, kar je vsekakor premalo za potrebe našega podjetja.

Upravna počitniškega doma je nadalje povedala, da je na prodaj sosednja stavba »Vila Lada«, ki jo je pred kratkim kupilo podjetje »Merkur« iz Zagreba in jo adaptiralo in uredilo tako, da je sedaj v zelo dobrem stanju. Podjetje »Merkur« bi stavbo prodalo po knjižni vrednosti, ki znaša okrog 30 milijonov dinarjev.

Upravni odbor je na osnovi podanega poročila o vsem raz-

pravljal in ugotovil, da za podjetje ne bi bilo rentabilno, če bi imeli v bodoče samo stavbo počitniškega doma z 21 ležišči, zraven tega pa kuhinjo, v kateri je možno pripravljati 100 obrokov hrane. Člani upravnega odbora počitniškega doma so smatrali, da bi bilo potrebno razširiti kapacitete počitniškega doma, ki bi bile trajnejšega značaja, kar bi bilo možno storiti s tem, da bi kupili »Vilo Lado«, ki je na prodaj, in ima 9 sob z 32 ležišči.

Na osnovi teh ugotovitev je upravni odbor počitniškega doma predlagal upravnemu odboru podjetja, da naj razpravlja o razširitvi zmogljivosti počitniškega doma, ki bi bile trajnejšega značaja, in o možnosti nabave sosednje »Vile Lade«.

Upravni odbor podjetja je na svoji seji dne 4. 2. 1964 o vsem razpravljal. Člani so bili mnenja, da bi bilo primerno urediti naš počitniški dom in razširiti

njegove kapacitete, ki ne bi bile vezane na dovoljenje občinskih organov v Crikvenici, kakor je primer s sedanjimi vikend hišicami. Vikend hišice bi naj umaknili iz Crikvenice in jih predstavili na Pohorje, kamor bi lahko člani delovnega kolektiva hodili na oddih ob prostih dnevih, ki jih je pri skrajšanem delovnem času mnogo več kot prej. Zaradi tega predlaga upravni odbor centralnemu delavskemu svetu, naj o vsem razpravlja in imenuje posebno komisijo oziroma ekipo članov kolektiva, ki bi vse te stvari preštudirala in stopila v stik s podjetjem »Merkur« iz Zagreba ter dobila vse ustrezne ponudbe za eventualen nakup omenjene vile.

O poslovnih rezultatih počitniškega doma še ni mogoče v tej številki podrobneje poročati, ker še zaključni račun počitniškega doma ni dokončno izdelan. Tudi kalkulacijske cene še niso znane, o vsem bo pa kolektiv pravočasno obveščen.

K.-n.

Morje mika

Foto: inž. Marjan Hudina

Električna energija v aluminijški industriji

Za proizvodnjo aluminija mora biti na razpolago dosti in poceni električne energije.

Razgovori o izgradnji aluminijške industrije se začno in končajo s ceno električne energije. Tako važen pomen ima v tej industriji električna energija.

Če pogledamo malo po svetu, kje vse so gradili aluminijško industrijo, vidimo, da povsod tam, kjer je na razpolago dovolj konstantne vodne energije.

Nekaj tipičnih primerov nam to jasno ilustrira. Francozi so zgradili elektrolizo St. Jean de Maurienne na vodni energiji z

močnejšo od francoske. Rusija je zgradila aluminijško industrijo ob Dnjepru, Jeniseju, Angari. V Afriki so ali bodo zgradili

glavne imamo v Dravi dovolj vode za polni učinek s 3 turbinami, ki so v zgoraj navedenih centralah instalirane, le 5 mesecev na leto, 3 1/2 meseca za 2 turbini, 3 1/2 meseca za 1 turbino, to je le ca. 18 MW električne energije.

S tako neenakomerno proizvodnjo si seveda aluminijška industrija ne more pomagati; zaradi tega smo vezani v kritičnem obdobju na pomoč kalorič-

elaboratov s premalo čuta odgovornosti, ker pa ni najbrž zadosti materialne odgovornosti za take razmere pri investitorjih in pri projektantih!

Kako bi bilo drugače mogoče povečati investicijske vsote pri izgradnji elektrarn za 100% in še več in prav toliko podaljšati rok izvršitve; to se dogaja pri gradnji naših hidroelektrarn.

Posledica takega neodgovornega dela pa bremeni nas in ostale investitorje novih tovarn, ki se trudijo pravočasno končati investicijska dela, a jih ne morejo izkoriščati, ker ni na razpolago dovolj električne energije! In tudi če bi vse te cen-

tovarniškega komiteja tov. Šegula in tov. Brglez, sta na običnem zboru aktiva nakazala nekaj koristnih smernic in napotkov za nadaljnje delo odbora in celotnega aktiva ZB. Novo izvoljeni odbor bo takoj v začetku izdelal program dela za leto 1964, po katerem bo tudi vodil celotno organizacijo.

V odbor aktiva so bili izvoljeni Ivan Veble, Stane Lampič, Vlado Martinkovič, Franc Jelen in Mihael Emeršič. Novo izvoljenemu odboru želimo, da bi pri svojem delu imel mnogo uspeha in vsestranske pomoči tudi od organov samoupravljanja ter ostalih političnih in družbenih organizacij v našem kolektivu.

Z. J.

Pisma naših vojakov

Člani kolektiva, ki se nahajajo na odsluženju vojaškega roka, se zelo radi spominjajo svojega kolektiva in sotovarišev na delovnih mestih. Eden med temi, ki nam redno piše, je tovariš Alojz Lovrenčič. Trenutno služi kadrovski rok v Knjaževcu. Pred odhodom k vojakom je delal v razvojnem oddelku — elektro grupi.

Pisma, ki jih pišejo naši vojak, ki so v bistvu podobna in je iz njih razvidno, da v času odsotnosti mislijo na svoj kolektiv. Vsem tistim, ki nam pišejo, tudi odgovarjamo na njihova pisma. Poglejmo, kaj nam piše tov. Alojz Lovrenčič v svojem zadnjem pismu:

»Spoštovani tovariši!

Bil sem zelo vesel vašega pisma. Najlepša hvala zanj. Oprostite, da vam nisem nanj takoj odgovoril, ni mi namreč dopuščal čas. Z vstopom v armado sem menjal okolje, v katerem sem živel, ter sem se moral prilagoditi novemu načinu življenja. V začetku ni bilo lahko, vendar sem se hitro vživel.

Ne učim se samo vojaških veščin, marveč se tudi politično izobražujem. Mislim, da je takšno izobraževanje nujno potrebno vsakemu upravljalcu v kolektivih, predvsem pa v večjih. Mislim, da bi temu vprašanju morale družbene organizacije posvetiti več pozornosti. Zveza mladine bi morala takšno izobraževanje vključiti v svoj redni program izobraževanja in ga tudi izvajati. Pri razčiščevanju nejasnih pojmov mi pomaga branje časopisov in ostale literature.

Nad vse sem vesel ALUMINIJA, prek katerega sem v stalnem stiku s svojim kolektivom. Seznanim se z vsomi težavami in uspehi mojih sotovarišev.

V nadaljevanju svojega pisma piše Alojz Lovrenčič, kako vojak izkoristijo svoj prosti čas in s čim se ukvarjajo. Vidi se, da jim ne primanjkuje šaljivih posegov in domislic, ki dopolnjujejo njihovo vsakdanje življenje. Po vsej verjetnosti imajo najraje trobentača ter ga zaradi tega imenujejo »veliki diktator«. Tovarišu Lovrenčiču se za njegova pisma zahvalujemo in želimo z njim čimveč sodelovanja, saj nas zanima, kaj delajo in kako živijo naši delavci, ko so v JLA.

-mi

ZAHVALA MATERE

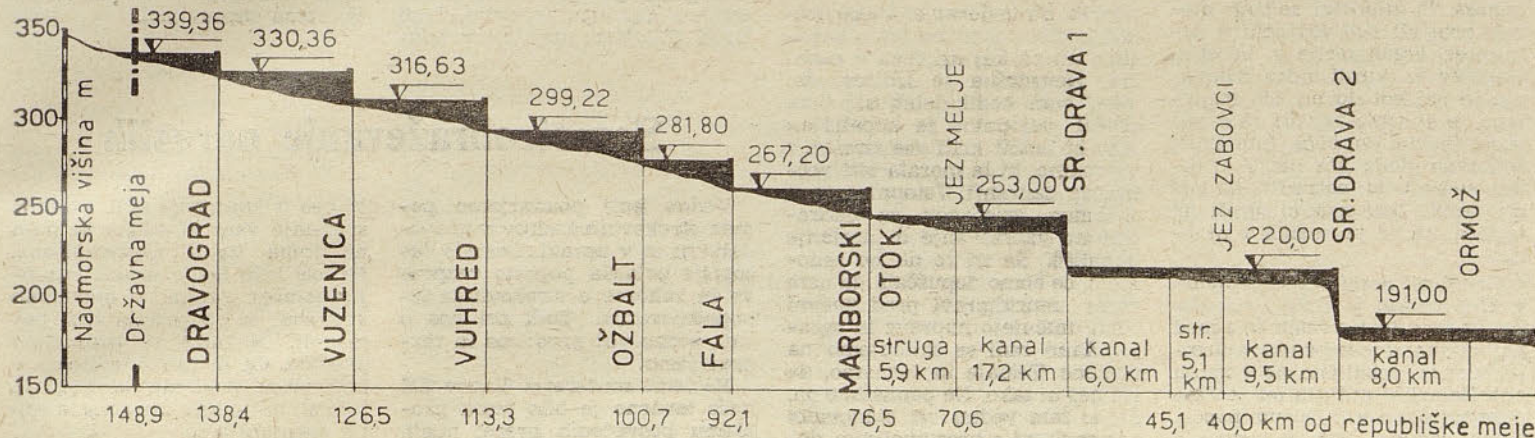
Delavski svet je dodelil mesečno denarno podporo otrokom pokojnega Alojza Topolovca. V zvezi s tem smo dobili zahvalo matere otrok in jo v celoti objavljamo.

Prav lepo se zahvalim, kakor tudi moji otroci, za dodeljeno pomoč, ki nam jo je odobril centralni delavski svet. Hvala tudi našemu oskrbniku tov. Dragu Dodleku za njegov trud in skrb, ki jo ima z nami.

Zagotavljam vam, da bodo otroci, ko dorastejo, s spoštovanjem gledali na tovarno, ker niso ostali zapuščenji, ko je njihov oče in moj mož Alojz Topolovec v najlepših letih tako nesrečno končal svoje življenje.

Vas pozdravlja in želi mnogo uspeha pri delu v letu 1964.

Helena Topolovec.

Situacija in profil elektrarn na Gornji in Srednji Dravi

izenačevalnimi jezeri, da imajo konstantno energijo vedno na razpolago. Švicarji so lahko povečali svojo prvotno majhno aluminijško industrijo s tem, da so vodne sile Navisance in Rhone, ki so tudi gorske reke, ojačali z visokogorskimi akumulacijskimi jezeri. Vse to velja tudi za Norveško, ki je v zadnjem času izgradila na bazi vodne energije aluminijško industrijo

aluminijške industrije ob Koulou reki, Volta reki itd. V Kanadi je aluminijška industrija ob reki Sv. Lovrenca, Kitimat itd.

Vse bolj in bolj pa uporablja aluminijška industrija električno energijo pridobljeno iz toplotne energije. V Nemčiji, Franciji in ZDA imamo elektrolize, ki bazirajo proizvodnjo na električni energiji toplotnih central, bodisi da je temu vzrok poceni pogonska energija, kot npr. zemeljski plin v Franciji, Holandiji in ZDA, ali pa so se parne centrale zaradi velikih pogonskih enot fólko približale ceni električne energije iz vodnih central, da je proizvodnja aluminija iz teh central rentabilna, saj imamo v Zap. Nemčiji sredi Porurja parne centrale z enotami od 200 do 300 MW. Razen tega je pripomoglo k proizvodnji aluminija iz toplotnih central, poleg zniževanja lastne cene električne energije v centralah samih, tudi znižanje potrošnje električne energije v elektroliznih pečeh, ki je v zadnjem deceniju padla od 25 do 26.000 kWh na 17.000 do 18.000 kilovatnih ur na tono aluminija.

Pri prodiranju toplotnih central v aluminijško industrijo je bil važen faktor tudi ta, da producirajo kalorične centrale skozi vse leto konstantno energijo in da se lahko postavljajo kar v sredo obtežbe in s tem brez večjega prenosa električne energije, a vodne centrale so odvisne od rek, ki se ne morejo ozirati na konzumenta energije in je treba to energijo privedi do potrošnika z daljnovodi, kar spet občutno podražuje ceno kWh; poleg tega je treba pri večini vodnih central poskrbeti še za akumulacijske bazene.

Aluminijška industrija v Jugoslaviji je tudi bazirana na električni energiji pridobljeni iz vodne energije.

Za nas je Drava najbližja vodna energija. Zgradili smo zato na zgornjem toku reke 6 central, in sicer Dravograd, Vuzenico, Vuhred, Ožbalt, Fala, Mariborski otok s približnim učinkom 54 MW v vsaki centrali. V najbližji bodočnosti bomo še zgradili 2 hidrocentrali pod Mariborom pri Slovenji vasi in pri Borlu z učinkom ca. 120 MW v vsaki elektrarni. Na žalost pa te centrale nimajo vodne akumulacije, to se pravi količina vode niha v odvisnosti od letnih časov. Pozimi ima Drava za 50 odstotkov manj vode kot poleti, manjka pa akumulacija, ki bi to vodno neenakost izravnala. V

nih central in vodnih central, zgrajenih na rekah, ki imajo v istem letnem obdobju drugačno vodno stanje, kot ga ima Drava. Take vodne centrale so pri nas reke, ki tečejo iz Dinarskih planin proti morju.

Poleg vodnih akumulacij imamo in gradimo tudi termocentrale za izenačevanje elektroenergetske bilance. Gradimo jih ob rudnikih premosta, ki ne prenesejo zaradi slabše kvalitete večjih transportnih stroškov.

Parne enote v naših termocentralah so 30 in 60 MW in v novjšem času šele 125 MW (termocentrala Kosovo). Te enote so pa tako rekoč premajhne in zastarele ter bi bilo potrebno preiti že v bližnji bodočnosti na enote 150 MW in 200 MW.

Splošna koncepcija proizvodnje električne energije v jugoslovanskem merilu je bila zamišljena v redu. Poleti je na razpolago vodna energija iz alpskih rek, t. j. na severu države, a pozimi iz Dinarskih planin iz rek, ki tečejo v morje in ki imajo poleg tega možnost izgraditve precejšnjih akumulacij vode.

Te centrale se nahajajo od Vinodola v Gorskem Kotaru z učinkom 90 MW preko centrale Senj 243 MW, Split z 26 MW, Jablanica 144 MW, Trebišnjica skupaj z električno centralo Gračarevimi 660 MW do Peručice v Črni gori z 252 MW. Vse te centrale bodo v celoti, kolikor še niso, zgrajene do leta 1966.

To lepo zamisel pa je porušila naša stara razvada, da pristopamo k investicijskim elaboratom, kakor tudi k izvajanju teh

trale bile pravočasno zgrajene, nam zopet ne bi koristile, ker niso povezane s severnim delom države z daljnovodi, tako dimenzioniranimi, da bi lahko prenesli vso potrebno energijo, ki je na razpolago, brez ozira na bilo kake vremenske prilike. In tu je najbrž oni »subjektivni« moment, ki je povzročil tudi pri nas izklop ene elektrolize.

Drugi, »subjektivni« moment pa je, kot vse izgleda, neracionalno praznjenje vodnih akumulacij. Kaj se za tem skriva, ali cena električne energije, ki je cenejša od električne energije iz termocentral, ali pa pomanjkanje obratnih sredstev v termocentralah za vskladiščenje večjih količin premosta, nam ni popolnoma jasno, ker nimamo vpogleda v take detajle.

V vsakem slučaju povzročajo vse to sum, da ni vse tako, kot bi moralo biti. Dejstvo pa je, da prenašajo težave oni, ki jih niso povzročili!

Upamo, da bodo merodajni forumi po tem katastrofalnem elektroenergetskem stanju letos končno le uvideli, da hiter industrijski vzpon naše države prehitava vsa normalna planska predvidevanja in da bo nujno takoj pristopiti k forsirani izgradnji dodatnih elektroenergetskih enot z rekonstrukcijo termocentral v Trbovljah in Šoštanju z enotami nad 125 MW, in da vsaj nekoliko popravijo elektroenergetsko bilanco na severu države in zmanjšajo odvisnost industrije na severu od prenosa električne energije z juga, ki je, — kot kažejo letošnji rezultati — zelo labilen.

Inž. Boris Gorup

Naši borci NOV v kolektivu

Člane našega kolektiva želimo na kratko seznaniti z delom aktiva Zveze borcev NOV v TGA. Naš aktiv šteje 86 članov-borcev, ki so iz raznih krajev naše ožje in širše domovine.

Aktiv je imel 17. januarja 1964 svoj letni občni zbor, katerega so se udeležili vsi člani, razen teh pa še zastopnik tovarniškega komiteja ZK tovariš Jože Brglez in tov. Jože Šegula ter predsednik občinskega odbora ZB NOV Ptuj in predstavnik JLA major tov. Ignjatič.

Sekretar odbora aktiva Vlado Martinkovič je na občnem zboru podal izčrpno poročilo o delu

ter podal obenem smernice za delo novo izvoljenega odbora. Iz poročila je razvidno, da je doseženi odbor v svoji mandatni dobi posvečal mnogo skrbi svojim članom in jim omogočil, da so preko centra za izobrazbo pridobili potrebno kvalifikacijo in tako zadostili potrebam delovnega mesta. Zavežali smo se tudi, da bomo še naprej skrbeli, da članom kolektiva, ki še nimajo urejene kvalifikacije, pomagamo to čimprej urediti.

Jasno nam mora biti, da moramo na vseh področjih članom ZB NOV pomagati, saj so prav oni postavili temelje naši socialistični družbi. Oba zastopnika

Rozika Klančnik

Razširjeno posvetovanje SZDL v Kidričevem

7. februarja je bilo v kinodvorani Kidričevo posvetovanje o delu SZDL in drugih družbeno-političnih organizacij, ki delujejo na območju Kidričevega. Odbor SZDL se je za to posvetovanje temeljito pripravil in je pred tem izvedel med gospodarskimi organizacijami, ustanovami in družbeno-političnimi organizacijami anketo o raznih problemih, ki se pojavljajo oziroma so v naši neposredni okolici.

Na posvetovanju, ki je trajalo kar štiri ure in so se ga poleg povabljenih predstavnikov vseh organizacij udeležili tudi člani KZ iz Kidričevo I. in Kidričevo II. ter Njiverc (od koder pa ni bilo niti enega prisotnih) sta izstopila predvsem dva programa: delo mladine v Kidričevem ter KPD Svoboda. Precej je bilo podarjeno tudi, urejanje naselja in odnos posameznih stanovalcev do naselja kot skupnosti.

Mladina, na račun katere je bilo izrečenih precej kritičnih pripomb, se v manjši meri zbira v svoji organizaciji, ki pa je trenutno prešibka, da bi lahko bila kos nalogam pri usmerjanju mladega rodu v Kidričevem. Organizacijo vodijo v glavnem dekleta, a fantje so precej ob strani in ne kažejo preveč vneme za sodelovanje. V zvezi s tem je bil sprejet sklep, da bodo poleg SZDL morale tudi vse ostale organizacije v Kidričevem pomagati z delom in nasveti mladinski organizaciji in njenemu vodstvu,

ki se trudi in ima voljo, da pride iz slepe ulice. Največ pa seveda lahko pomagajo starši. Ko bi le-ti malo več skrbeli za svojo do-raščajočo mladino, bi bilo marsikaj drugače. Slab odziv za prostovoljno delo, predvsem fantov, je nedvomno odraz, kakšen odnos so imeli starši. Bili so primeri, ko so starši skupno s svojimi otroki prišli na delo.

Precej mladine s področja Kidričevega je na raznih srednjih in višjih šolah izven naselja. Prav ti bi lahko vnesli v organizacijo ZMS precej pestrosti in zanosu. Ti mladinci se bodo morali prej ali slej vključiti v dejavnost organizacije v naselju. Pogojev za vsestransko delovanje je več kot dovolj. Na razpolago je športno igrišče za razne vrste športa, strelišče, foto-klub, lutkovno gledališče itd. Vsaj toliko se bo treba potruditi, da bodo razne igre z žogo igrali na igrišču, ne pa po cestah v naselju.

Drugi, nič manj pereči problem v Kidričevem je KPD Svoboda. To društvo, ki je včasih bilo med najboljšimi v mariborskem okraju, danes praktično ne obstoja več. Že nekaj zadnjih let je delo nazadovalo, a v lanskem popolnoma zamrlo. Bilo je govora o raznih nepravilnostih v poslovanju predzadnjega odbora, določena je bila tudi komisija s strani SZDL, ki naj bi razčistila vso zadevo in na zboru volivcev poročala javnosti o dejanskem sta-

nju. Dokler javnost ne bo seznanjena z vsem in krivci tudi kaznovani, ni kaj mnogo pričakovati.

Od vseh nekdanjih sekcij, ki so delovale v Svobodi, delujeta le še kino in knjižnica. Kino posluje na izključno pridobitni osnovi (saj drugače ne more), knjižnica pa po zaslugi požrtvovalne knjižničarke. Za knjižnico bo treba nujno misliti na obnovo knjižnega fonda.

Precej kritičnih pripomb smo lahko slišali tudi na račun lanskega dela pri bazenu in urejanju naselja. Ko bi stanovalci Kidričevega opravili vse tiste prostovoljne ure, za katere so se obvezali, bi prihranili stanovanjski skupnosti kar lepo vsoto denarja. Slišati je bilo celo o dveh milijonih. Za ta denar bi lahko uredili bodisi dokončno letno kopalnišče ali pa kaj drugega v naselju. Nevzdržna je trditev, da: »Kaj bom hodil delat, saj bom plačal vstopnino za kopalnišče.« Ako bi hoteli kriti vse stroške z vstopnino, bi ta morala biti večkratna današnji. Vstopnina je le skromen prispevek za vsakodnevno vzdrževanje in urejanje kopalnišča. Se za to ne bo zadoščalo, če bomo dopuščali, da nam razni nepridipravi pred našimi očmi uničujejo naprave in ograje. Kako radi se sklicujemo na urejeno Velenje in tarnamo, da pri nas ni tako. Ne pomislimo pa, da so tam vedno vsi stanovalci pripravljani s prostovoljnimi delom sodelovati. Vse to, kar imajo tam, imamo lahko tudi mi v Kidričevem, le aktivni bomo morali biti mnogo bolj in se zavedati, da je naselje naše in odraz nas vseh, ki v njem živimo.

Tudi letos bo stanovanjska skupnost nadaljevala z deli pri kopalnišču in še kje. Naj ne bo družine, ki ne bi sodelovala, in to vsak član, ki je za delo sposoben. Pri takih delih se najde vedno tudi kaj primernega že za 12- in večletno mladino. Ako bo vsak, ki je sposoben, sodeloval vsaj z 10 urami, bo na ta način lahko ogromno narejenega. Staršem ne bo težko dopovedati mladim, naj čuvajo vsaj to malo, kar imamo v naselju, saj se bo vsak zavedal, da je vloženega tudi nekaj njegovega lastnega dela.

Razpravljali smo še o drugih problemih življenja v naselju. Ugotovili smo, da je poleg vsega kritičnega, kar smo navajali, tudi precej dejavnosti, saj je mladina priredila za dan JLA 22. decembra kar lepo proslavo. Tudi DPM (Društvo prijateljev mla-

dine) deluje in skuša pomagati vzgojno-varstvenim ustanovam pri vzgajanju našega naraščaja. NK Aluminij pa je že postal dobro znan po vsej Sloveniji. Dobro delujejo tudi strelska družina, AMD, ZROP, ZB in še druge organizacije in društva.

Posvetovanje je bilo zelo koristno, le škoda, da udeležba ni bila številnejša. Niso bile zastopane vse gospodarske organizacije in manjkalo je tudi precej članov ZK, ki živijo na tem področju, saj iz celotnega naselja Njiverce ni bilo niti enega. Ko bo ponovno sklicano takšno ali podobno posvetovanje, naj ne bo nikogar, ki je bil povabljen a se ga ne bi udeležil. Prav na takih posvetovanjih rešujemo naše vsakdanje probleme in jih skušamo odpravljati. -čk-

Samoizobraževanje odraslih

Vedno bolj poudarjamo pomen strokovnih kadrov v gospodarstvu in v upravi. Dnevno časopisje prinaša pogosto razprave in zahteve o strokovnem izpopolnjevanju. Tudi pri nas o tem vedno več govorimo in razpravljamo.

Na letni konferenci članov ZK naše tovarne je bilo temu problemu posvečenih precej misli. Nujno bo, da bo vsak posameznik razmišljal in težil k boljšemu poznavanju svoje stroke. Na raznih forumih se je pri nas že vse lansko leto razpravljalo o nezanimanju za izpopolnjevanje in poglobljanje v stroki. Pa pogledjmo, kako je s tem pri nas. Samoiniciativno se želi izpopolnjevati le majhen odstotek zaposlenih. Ti, ki pa se zanimajo iz popolnoma lastne želje, se vpisujejo največ v srednje, višje in visoke šole v oddelke za odrasle oziroma kot izredni študenti. Seveda je ta študij zelo naporen in zato vzdržijo le najbolj resni in vztrajni. Precej manj je takih, ki bi se želeli priučiti za poklic, ki ga opravljajo.

Večkrat se je že pokazalo, da je v večini naših ljudi želja po napredku, a jih zadržuje neki čuden strah. Nekomu se zdi pretežko in nedosegljivo priučiti se določenega poklica. Po dosedanjih pojmih postati polkvalificiran delavec. En glavnih vzrokov je v zelo pomanjkljivi splošni izobrazbi. **Po nepopolnih podatkih je v našem podjetju 1220 ljudi, ki nimajo zaključene obvezne šole. Od tega ima dobra tretjina le do 4 razrede. Prav toliko pa do 6 razredov obvezne šole.** Ako pa pomislimo, da je mnogo teh ljudi obiskovalo obvezno šolo med okupacijo, ko niso pridobili ničesar ali le zelo malo, je položaj precej slab. Vendar prizadeti tega niso sami krivi in se jim ne bi bilo treba prav nič sramovati. Zelo koristno — predvsem zanje same — bi bilo, če bi zamujeno nadoknadili, saj je za odrasle predpisan učni program obveznega šolanja, ki upošteva zrelost ljudi, lahko dojemljiv vsakemu. Opira se na življenjske izkušnje odraslih, ki jih pri otroku še ni.

Program za obvezno šolo za odrasle obsega dve stopnji. Prva stopnja zajema snov 5. in 6. razreda, druga stopnja pa za 7. in 8. razred. Vsaka stopnja traja šolsko leto. Taki oddelki so pri večjih osemletnih šolah (Mladika, Ptuj) in Dopisni šoli v Ljubljani. Dopisni način šolanja je prikladnejši za vse, ki delajo v izmenah, nadalje za vse, ki so oddaljeni od šol, imajo pa toliko časa, da bi lahko študirali doma.

VPISUJMO SE V ODELKE ZA ODRASLE

Vsem ostalim, ki se želijo vključiti v obvezno šolanje, pa priporočam, da se vpišejo na najbližjo osemletno šolo, ki ima oddelke za odrasle. Po uspešno končani obvezni šoli za odrasle si absolvent pridobi enake pravice kot na redni šoli. Koristi, ki jih imamo, so nedvomno precejšnje. Najvažnejše je gotovo osebno zadovoljstvo, ki ga čutimo, če nam je uspelo nekaj, za kar smo se sami odločili, ne da

bi nas k temu kdosi silil. Dobimo zaupanje vase in nikjer se nam ni treba čutiti zapostavljene. Mnogo laže bomo sledili razvoju lastnega otroka ter mu lahko svetovali in po potrebi tudi pomagali. Nadalje si pridobimo pravico, da se lahko vpišemo v katerokoli poklicno in srednjo šolo ali se na kak drug način dalje usposabljam.

Verjetno je med nami še mnogo takih, ki bi se želeli šolati na kakem oddelku za odrasle, pa ne vedo, kam naj se obrnejo ali pa so preplahi, da bi se bolj podrobno pozanimali. Dopisna šola v Ljubljani sprejema prijave skozi vse leto, osnovna šola Mladika v Ptuj vpišuje tudi v februarju v popoldanski oddelke za odrasle.

PO OSNOVNI ŠOLI PA V SREDNJO ŠOLO

Večkrat je tako, da se težko odločimo začeti, a ko smo se enkrat odločili in nas je delo zajelo, pa nam je skoraj žal, zakaj smo tako dolgo odlašali. Marsikateri član našega kolektiva, ki je v zadnjem času končal srednjo šolo na enem ali drugem oddelku za odrasle v Ptuj ali Mariboru, se je že vpisal na višjo šolo. Ne mislim, da bi se po končani osemletni šoli moral nujno vsak vključiti na srednjo, a po tej še na višjo šolo. Vendar nam to dokazuje, da je med nami še mnogo sposobnih ljudi, ki samo zaradi težkih socialnih razmer pred vojno in zaradi zadnje vojne vihre niso imeli možnosti, da te svoje sposobnosti razvijejo. **Najboljši dokaz za te trditve je okrog 50 izrednih slušateljev in študentov na raznih šolah, ki uspešno napredujejo oziroma so študij že zaključili.**

Če se ne moremo odločiti, da uresničimo željo, ki je skrita v naši zavesti, nam naj bodo za vzgled vsi, ki so znali preiti od želje k odločitvi — in teh ni malo — v Sloveniji kar precej tisočev. Samo na Dopisni šoli v Ljubljani je vpisanih preko 4000 dopisnikov v najrazličnejše oddelke: v osnovne šole, tehniške (strojna, elektro, kemijska in lesna), ekonomske, administrativne, razne jezikovne tečaje in podobno. Pri dopisnem šolanju je za študenta zelo ugodno, da si lahko sam uredi tempo študija. Kdor zmore predelati snov v krajšem času, kot je predviden, lahko opravlja izpite tudi pred rokom. Kdor si pa študij razdeli na daljšo dobo, raztegne letnik na dve leti — torej po lastni zmožnosti in sposobnosti.

Nekoliko lažji, čeprav dražji, je študij na osnovnih šolah v oddelkih za odrasle, kjer prisostvujemo predavanjem. Tak oddelke se lahko ustanovi pri vsaki šoli, če je dovolj prijaviteljev (25 do 30). **Misliti bomo morali na to, da si pridobimo splošno šolsko izobrazbo, saj se že slišijo predlogi, naj bi vsak zaposleni, ki ni starejši od 35 let, obvezno končal osem razredov obveznega šolanja. Lepo bi bilo, da smo hitrejši in ne čakamo na pritisk in se šele takrat vključimo v šolo.**

-čk-

Zamrznjene vode, manj elektrike — naš problem

Foto: inž. Marjan Hudina

